

однозначної відповіді поставлене питання, але є низка відповідей, з якими можна конкурувати у мірі достовірності.

Кейс містить інформацію про те, що відбувається в професійній діяльності, хто у цьому бере участь, коли має бути отриманий екологічно-орієнтований результат у професійній діяльності, навіщо це потрібно (тобто мета завдання), як професійна діяльність впливає довкілля, які ресурси можна використовувати (час, гроші, люди, повноваження тощо.).

Використання кейс технологій в екопрофесійному навчанні дозволить посилити зв'язок між теорією та практикою, а також навчити: оцінювати ситуацію; вибирати та організувати ключову інформацію; визначати можливості; прогнозувати шляхи розвитку ситуації; взаємодіяти з іншими учасниками процесу; приймати рішення за умов невизначеності, критикувати та конструктивно реагувати на критику. Цей метод надає можливість демонструвати практичне застосування теоретичних знань; побачити та осмислити проблему; розвинути практичні навички вирішення проблем; досліджувати альтернативні підходи, пов'язані із ситуацією; обмінюватись з ними думками; розвинути мотивацію співробітництва та комунікаційні навички, критичне мислення, аналітичні здібності; допомагає виробляти почуття інтуїції; вчить діяти та брати на себе відповідальність за ухвалені рішення. У процесі формування екопрофесійної системи навчання здобувачів вищої освіти метод кейс технологій застосовується для вирішення наступних завдань: закріплення теоретичних знань; освоєння способів застосування екологічних знань у професійній практиці для виявлення та вирішення екопрофесійних проблем; формування навичок групового аналізу проблем та прийняття рішень, оцінки альтернативних варіантів в умовах невизначеності; ознайомлення з прикладами успішних дій щодо вирішення екологічних проблем у професійній діяльності; прийняття рішень за умов невизначеності; розробка алгоритмів розв'язання, плану дій.

Отже, основою інноваційних методик навчання здобувачів вищої освіти є активні методики, які допомагають формувати творче, інноваційне мислення, розвиток самостійності думок, вміння прийняти оптимальні рішення у конкретній ситуації. Це все сприяє оптимальному та грамотному навчанню дисципліни «Екологія» в технічних закладах вищої освіти.

ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОЛОГІЯ»

*Прокопенко Н.В., к.б.н., доц.,
Харківський національний автомобільно-дорожній університет,
м. Харків, Україна
natvikpro08@gmail.com*

Формування нового екологічного мислення, так необхідного для сталого соціально-економічного розвитку країни неможливо без обов'язкового екологічного виховання та освіти, без поширення екологічних знань.

Це необхідно для того, щоб екологічно обґрунтована професійна діяльність стала нормою у повсякденній практиці.

Вивчення дисципліни «Екологія» здобувачами вищої освіти спрямовано на формування екологічної культури, екологічного виховання, що сприятиме кваліфікованому підходу до вирішення завдань щодо раціонального природокористування, грамотного планування заходів щодо охорони навколишнього середовища.

Поставлені завдання насамперед визначають роль викладача у процесі навчання. Розвиток творчої активності здобувачів можливо при свідомому партнерстві викладача з ними. Йдеться про розуміння викладачами нової ідеології стандартів освіти, цілей освітнього процесу, нових вимог до результатів освіти, способів їх досягнення, а також критеріїв оцінки отриманих знань та вмінь.

Від викладачів потрібно розуміння особливості екологічної освіти в технічному закладі вищої освіти в умовах глобалізації екологічних проблем, її сучасної концепції, цілей, місця у системі освіти взагалі, підходів до відбору змісту та методичного супроводу.

За висновками ЮНЕСКО, необхідна система Глобального екологічного виховання, починаючи з початкової і закінчуючи вищою освітою. Система екологічної освіти України вимагає модернізації та впровадження інноваційних рішень у всі сфери діяльності.

Згідно з робочими програмами дисципліна «Екологія» включає лекційні, лабораторні та практичні заняття, значну кількість годин самостійної роботи здобувачів. Для підвищення ефективного засвоєння матеріалу передбачається використання інтерактивних методів навчання, до яких належать «Мозковий штурм» (атака), міні-лекція, робота в групах, тест, дискусія, рольова та ділова ігри, метод проєктів, вирішення ситуаційних завдань, програвання ситуацій, обговорення сюжетних малюнків, кейс-метод та ін.

Застосування інтерактивних методів навчання з метою формування екологічної культури відповідає завданням екологічної освіти. Вони покликані активізувати сприйняття законів екології, пробудити почуття любові до природи та усвідомлення необхідності дбайливого та відповідального ставлення до навколишнього середовища.

Реалізація мети екологічної освіти з використанням інтерактивних методів навчання включає три технологічні етапи. На першому викладач, спираючись на знання, що є у здобувачів, озвучує приблизну екологічну проблему і вводить в неї учнів. Цим досягається початкова пізнавальна активність здобувачів та первинна актуалізація їх внутрішніх цілей.

На другому етапі наголошується на підтримці необхідного рівня активності здобувачів. Їм надається можливість самостійної діяльності. Об'єднані у творчі групи по кілька осіб, здобувачі вдруге, але самостійно, у процесі спілкування актуалізують свою внутрішню мету, осмислюють поставлене завдання, визначають предмет пошуку, виробляють свої позиції, приходять до вирішення екологічної проблеми

На етапі проводиться підсумкове обговорення, у якого кожна група активно відстоює свій шлях вирішення екологічної проблеми, свою позицію, виникає дискусія. Якщо виявляється, що процес пізнання припиняється через обмеженість знань у здобувачів, викладач надає необхідну інформацію у формі лекції, бесіди.

Систематичне використання у навчальному процесі інтерактивних методів навчання з використанням екологічних ситуаційних завдань, практичних занять з моніторингу забруднення атмосфери, водойм, ґрунту та інших підвищує ефективність освіти загалом, що узгоджується з вимогами стандартів навчання. Особливе значення інтерактивні методи навчання мають для екологічного освіти, де вони стали невід'ємною частиною, необхідною для формування активної життєвої позиції здобувачів.

При формуванні основних компетенцій у всіх видах навчально-пізнавальної діяльності використовується така інформаційно-комунікативна технологія навчання як візуалізація та мультимедійний супровід у вигляді презентацій, показу різних рисунків, уточнюючих ілюстрацій, схем, таблиць. І тут ефективність лекції підвищується, оскільки матеріал, який здобувач має засвоїти, він бачить на екрані. Текст лекції сприймається як коментар до ілюстративного супроводу. Така наочність забезпечує ефективне та зацікавлене сприйняття та запам'ятовування інформації, підвищує ступінь розумової активності здобувача та його інтерес до предмета, що вивчається. При читанні лекції викладач орієнтується на те, що здобувачі пишуть конспект, тому все, що необхідно законспектувати виноситься на слайди, причому найважливіше виділяється червоною кольором.

На окремих лекціях може бути використані елементи лекції-діалогу. В цьому випадку інформація подається через низку питань, на які здобувачі, використовуючи свій досвід та знання, відповідають під час лекції. При цьому викладач шляхом додаткових питань та прикладів активізує пізнавальну діяльність здобувачів і спонукає їх самостійно прийти до правильної та обґрунтованої відповіді.

Під час проведення практичних занять використовуються такі інтерактивні методи як дискусія, демонстрація та обговорення відеороликів, робота в малих групах по 2-3 особи. На занятті викладач, як правило, створює умови для прояву ініціативи здобувачів та виступає лише у ролі організатора процесу навчання та лідера групи.

Дискусія є активним методом навчання, який допомагає здобувачам навчитися висловлювати та аргументувати свою точку зору з питання, що вивчається, а також слухати інших. Під час проведення дискусії здобувачі діляться на групи по 2-3 особи. У таких групах можливий високий рівень обміну інформацією та спостерігається менше розбіжностей. До дискусії залучаються практично всі здобувачі, навіть найслабші за успішністю, які, виходячи з власного досвіду, вчать висловлювати та відстоювати свою думку. За потреби для продовження обговорення у потрібному напрямку викладачем пропонується ряд питань, які сприяють загостренню уваги здобувачів на правильній оцінці конкретної екологічної ситуації. Отже, дискусія орієнтує здобувачів не так на

пам'ять, але на мислення. У ході дискусії вони вчаться думати та мислити науково, що забезпечує свідоме засвоєння матеріалу.

У процесі вивчення курсу з низки тем може використовуватися демонстрація коротких (від 2 до 15 хв.) документальних відеороликів чи їх фрагментів. Відеоролики використовуються як вид наочності, що оптимізує освітню діяльність, підвищує мотивацію навчання, створює певні умови для подальшої навчально-пошукової та творчої діяльності здобувачів. Використання відеороликів дозволяє показати явища та процеси, що вивчаються, в динаміці і допомагає більш глибоко проникнути в їх сутність. Здобувачі в цьому випадку сприймають нову інформацію одночасно зорово і за допомогою слуху, крім того використовується їхня емоційна сфера, тому навчальний матеріал краще ними сприймається і запам'ятовується.

Робота в малих групах по 2-3 особи надає здобувачам можливість практикувати навички співробітництва та міжособистісного спілкування. Подібна робота використовувалася під час підготовки та проведення семінарських занять. Двом-трьом здобувачам пропонувалося підготувати матеріал з одного з попередньо визначених питань, і виступити з доповіддю, використовуючи різні варіанти наочності. Це дозволяло здобувачам детальніше обговорити це питання, розглянути його з кількох сторін. На занятті здобувачі по-різному представляли свій матеріал: або один доповідає, а інший доповнює, або по черзі виступають обидва, або один доповідає, а інший демонструє презентацію тощо. Після виступу кожної групи, будь-який здобувач може поставити запитання на тему, доповідь обговорюється, оцінюється презентація та використаний наочний матеріал. Наприкінці заняття підбивається загальний підсумок досліджуваної теми, відзначаються найкращі доповіді та презентації.

Таким чином, вивчення дисципліни «Екологія» з використанням інтерактивних технологій в освітньому процесі забезпечує високий рівень засвоєння навчального матеріалу. Реалізація у процесі інтерактивних методів навчання з використанням екологічних ситуаційних завдань підвищує ефективність засвоєння матеріалу та процесу освіти в цілому, що узгоджується із сучасними вимогами освітньої політики держави та зумовлює формування екологічної культури, свідомості та відповідальності при підготовці кваліфікованих фахівців.

ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ І СТРУКТУРИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ»

*Сафранов Т.А., д.г.-м.н., проф., Чугай А.В., д.т.н., проф.,
Льїна В.Г., к.геогр.н., доц.,
Одеський державний екологічний університет, м. Одеса, Україна
safranov@ukr.net*

Сучасна екологічна ситуація спонукає до швидкої перебудови мислення людства і кожної конкретної людини, формування екологічної свідомості та екологічної культури. У зв'язку з цим екологічна освіта й екологічне виховання